

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81: 10

om besparingar i statsverksamheten, m. m., inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde (prop. 1980/81: 20)

Propositionen

I proposition 1980/81:20 (bilaga 9) har regeringen (jordbruksdepartementet) föreslagit riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövärdinvesteringar som redovisats i propositionen.

I övrigt bereds riksdagen tillfälle att ta del av vad jordbruksministern anfört om nödvändigheten av att inom förevarande avsnitt av statsverksamheten genomföra olika besparingar och om inriktningen av de föreslagna besparingarna m. m. De besparingsåtgärder som berörs i propositionen faller delvis inom regeringens eget kompetensområde. Andra kommer att tas upp i budgetpropositionen 1981 eller i annat sammanhang.

Inom jordbruksdepartementets område föreslås besparingar i första hand på jordbruksprisregleringens område. Genom en nedtrappning av livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982 beräknas en besparing med 550 milj. kr. per år fr. o. m. år 1982. Besparingen för budgetåret 1981/82 beräknas bli 400 milj. kr. Konsumtionsmjölken berörs inte av den föreslagna nedtrappningen av livsmedelssubventionerna. Inom jordbruksprisregleringen föreslås vidare att den s. k. prisstoppsersättningen på vissa livsmedel slopas till följd av slopandet av prisstoppet på baslivsmedel och att en ändrad finansiering övervägs för prisutjämningen till viss livsmedelsindustri. Besparingseffekten härav beräknas uppgå till sammanlagt ca 160 milj. kr. Övriga förslag till besparingar inom jordbruksdepartementets område uppgår till närmare 100 milj. kr. Därav utgörs ca 50 milj. kr. av slopande av generella bidrag till kommunala avloppsreningsverk och avfallshantering. Återstående besparingar avser bl. a. minskat bidrag till skördeskadefonden och minskade bidrag på skogsbrukets område.

Motioner

I motion 1980/81:81 av Svante Lundkvist m. fl. (s) yrkas, såvitt nu är i fråga, att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelssubventionerna inte bör minskas med 250 milj. kr. den 1 januari 1981.

2. avslår regeringens förslag till allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövärdinvesteringar.

3. beslutar att anslaget Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m. fr. o. m. budgetåret 1981/82 bestrids av medel som anvisas inom den ram av införselavgiftsmedel som tillerkänns jordbruket.

4. beslutar att statsbidrag till fonden för permanent skördeeskadeskydd ej skall utgå för budgetåret 1981/82.

6. i enlighet med vad som ovan anförts hemställer att regeringen ger berörda myndigheter i uppdrag att utforma förslag till bestämmelser för avgiftsfinansiering av kostnaderna för tillståndsgivning och kontroll av sådan miljöfarlig verksamhet som omfattas av miljöskyddslagens bestämmelser.

I motion 1980/81: 106 av Lars Werner m. fl (vpk) yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1980/81: 20 i vad avser

- a) minskat anslag till jordbruksprisregleringen,
- b) minskat anslag till miljövärdsinvesteringar.

2. att riksdagen uttalar att det minskade anslaget till jordfonden godtas endast under förutsättning att det finns erforderliga medel i jordfonden.

Motion 1980/81: 81 har i vad avser yrkande 5 om höjning av skogsvårdsavgiften överlämnats till skatteutskottet för beredning.

Inkommen skrift

I en framställning den 5 november 1980 hemställer Föreningen Svenska konservtillverkare att riksdagens jordbruksutskott måtte föreslå att budgetmedel får utgå även under 1981/82 och 1982/83 för råvarukostnadsutjämning för frukostflingor, soppor, såser och fiskkonserver.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet de synpunkter och förslag om besparingar i statsverksamheten, m. m., som framförs i proposition 1980/81: 20 beträffande jordbruksdepartementets verksamhetsområde (bil. 9) jämte i ämnet väckta motioner.

Utskottet diskuterar i det följande först de frågor som tas upp i propositionen och i de till dessa hänförliga motionsyrkandena och behandlar därefter några motionsyrkanden i frågor som ej berörs i propositionen.

Markförvärv för jordbrukets rationalisering. Under anslaget anvisas medel till jordfonden. Fonden används för att finansiera lantbruksnämndernas köp av mark i samband med yttre rationalisering inom jordbruk och skogsbruk.

För vardera av budgetåren 1979/80 och 1980/81 har fonden tillförts 25 milj. kr. Den uppgår nu till ca 340 milj. kr. För samma ändamål disponeras också en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 25 milj. kr. intill den 30 juni 1982.

För större förvärv av skogsmark från bolag och domänverket disponerar lantbruksstyrelsen intill utgången av år 1981 en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 200 milj. kr. Även om anspråken på jordfonden har ökat bör enligt jordbruksministerns mening av besparingskäl fonden inte ges ytterligare tillskott för budgetåret 1981/82.

Utskottet finner för sin del inte någon anledning till erinran mot jordbruksministerns uttalanden under förevarande punkt. Ett genomförande av vad jordbruksministern förordar medför som framgår av det föregående en anslagsminskning med 25 milj. kr.

I motion 106 föreslås (yrkande 2) att riksdagen uttalar att det minskade anslaget till jordfonden godtas endast under förutsättning att det finns erforderliga medel i jordfonden. Utskottet vill i anslutning härtill nämna att lantbruksstyrelsen i sin anslagsframställning för budgetåret 1981/82 bl. a. räknat med att den reguljära inköpsverksamheten skall kunna bedrivas i erforderlig omfattning utan kapitaltillskott över budgeten. Bl. a. mot bakgrund härav finner utskottet inte anledning att förorda något sådant uttalande från riksdagens sida som förordats i motion 106 i förevarande del.

Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Under anslaget anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen inkl. prisstoppersättningen till jordbruket. Vidare utgår medel till låginkomstsatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala åtgärder inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även kostnaderna för prisutjämning till viss livsmedelsindustri och teknisk industri.

Sedan den 1 juli 1980 kan livsmedelssubventionerna för helt år beräknas ta i anspråk ca 4 100 milj. kr. av budgetmedel, vartill kommer 425 milj. kr. i form av låginkomstsatsning m. m. Av det förstnämnda beloppet faller ca 2 495 milj. kr. på mejeriprodukter, ca 690 milj. kr. på kött och ca 725 milj. kr. på fläsk. I delbeloppen ingår den s. k. prisstoppersättningen som berörs i det följande.

Som ett led i regeringens ansträngningar att reducera budgetunderskottet bör enligt propositionen en nedtrappning av livsmedelssubventionerna ske. Därvid bör särskild hänsyn tas till deras betydelse för barnfamiljer. Konsumtionsmjölken bör därför inte beröras av nedtrappningen. Fr. o. m. budgetåret 1982/83 bör besparingen uppgå till ca 550 milj. kr. per år. Nedtrappningen bör ske med 250 milj. kr. den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982, allt beräknat på helt år.

Jordbruksministern tar härefter upp den s. k. prisstoppersättningen. Det erinras om att jordbruket under prisstoppersperioden av budgetmedel har tillerkänts viss ersättning för prisstoppets verkningar till följd av världsmarknadsprisernas utveckling på vissa kött- och mejerivaror. Bakgrunden till att jordbruket tillerkänns sådan ersättning är att de inhemska priserna genom prisstoppet på vissa baslivsmedel i de fall stoppri-

serna ligger under övre prisgränsen inte längre vid stigande världsmarknadspriser kan röra sig ända upp till denna på det sätt som förutsätts enligt jordbruksprisregleringen.

Kostnaderna för prisstoppersättningen varierar mellan åren. För innevarande budgetår har statens jordbruksnämnd i sin anslagsframställning beräknat kostnaderna till 120 milj. kr., varav 50 milj. kr. för ost och 70 milj. kr. för kött och fläsk.

Enligt jordbruksministerns mening bör sådana förändringar i prisstoppet göras att ersättningen kan upphöra.

Under förevarande punkt tas vidare upp finansieringen av prisutjämnningen – eller råvarukostnadsutjämnningen som den också benämns – till viss livsmedelsindustri och teknisk industri.

Från förevarande anslag bestrids kostnaderna för s. k. intern prisutjämnning (utom i vad avser fettvaror för fiskkonserver). Från anslaget utgår också kompensation för den kostnadsfördyring som tullskyddet på vissa fettvaror medför för livsmedelsindustrin och den tekniska industrin. För budgetåret 1980/81 har under anslaget upptagits 200 milj. kr. för prisutjämnning. Intern prisutjämnning medges f. n. för choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers, frukostflingor, såser, soppor m. m., fiskkonserver o. d. samt för starköl. För att finansiera kostnaderna för prisutjämnning för choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers samt för starköl uttas en särskild utjämningskatt på dessa varor såväl för inhemsk produktion som vid import. För övriga varor inom systemet uttas inte någon utjämningskatt. Kostnaderna finansieras således direkt av budgetmedel.

Kostnaderna för prisutjämnningen uppgick för budgetåret 1979/80 till 191 milj. kr., varav för de varor som finansieras med utjämningskatt till 149 milj. kr.

Som anförs i propositionen utreds industrins råvarukostnadsutjämnning f. n. av en särskild kommitté. Kommittén skall bl. a. undersöka möjligheterna att finna ett förenklat och om möjligt enhetligt system. Finansieringsfrågan skall ägnas särskild uppmärksamhet. Kommittén beräknas lägga fram sitt förslag hösten 1980.

Enligt jordbruksministerns mening bör utgångspunkten fr. o. m. budgetåret 1981/82 vara att den nu aktuella råvarukostnadsutjämnningen utformas på ett sådant sätt att den inte medför några nettoutgifter på statsbudgeten. Jordbruksministern anmäler att han har för avsikt att återkomma till denna fråga när kommitténs betänkande har avgetts och remissbehandlats.

I motion 81 motsätter man sig regeringens avsikt att den 1 januari 1981 påbörja en nedtrappning av livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. Motionärerna påpekar att jordbruket vid samma tidpunkt skall kompenseras för bl. a. höjda produktionsmedelspriser. Tillgängliga beräkningar visar att denna kompensation kommer att uppgå till knappt 1 miljard kronor den 1 januari 1981. Därigenom kommer matpriserna att höjas avsevärt. Att i detta läge belasta konsumentpriserna med ytterligare 250

milj. kr. anser motionärerna inte vara möjligt. Om regeringen genomför detta skulle prishöjningarna på de reglerade jordbruksprodukterna inkl. moms och ökade handelsmarginaler den 1 januari 1981 enligt motionen komma att uppgå till 1,3–1,4 miljarder kronor. Konsumentprishöjningarna på de enskilda produkterna skulle bli avsevärda. I motionen tar man inte nu ställning till vad regeringen i förevarande avseende förordat i fråga om den 1 januari 1982. Enligt motionärernas mening finns det bl. a. skäl att avvakta resultatet av kommande överläggningar mellan konsumentdelegationen och lantbrukarnas förhandlingsdelegation innan ställning tas till frågan om livsmedelssubventionernas storlek efter sistnämnda tidpunkt.

I motion 81 noteras att prisstoppet på bl. a. ost, kött och fläsk numera genom beslut av regeringen upphävts. Härigenom har behovet av ersättning för prisstoppets verkningar sålunda bortfallit. Motionärerna har därför ingen erinran mot regeringens förslag i nu förevarande avseende.

I motion 106 avvisas förslaget om nedtrappning av livsmedelssubventionerna. Enligt motionärernas mening bör ifrågavarande subventioner med dagens ordning i fråga om jordbrukspolitik och prisreglering av jordbrukets produkter behållas på nuvarande nivå och efter hand ökas. Alternativt kan momsen på livsmedel helt tas bort och en viss subvention ändå behållas på några baslivsmedel. Propositionen bör därför enligt motionärernas mening i förevarande del avslås.

Utskottet finner för sin del inte anledning till erinran mot i propositionen gjorda uttalanden under förevarande punkt. Som där anförs bör det såsom hittills ankomma på regeringen att besluta i frågor rörande livsmedelssubventionering och prisstopp. Till frågan om nya finansieringsvägar för prisutjämningen beträffande vissa varor blir det som framgår av propositionen tillfälle att återkomma.

Vad utskottet här anfört innebär bl. a. att utskottet avstyrker motion 81 yrkande 1 och motion 106 yrkande 1 a.

Som nämns i propositionen beräknas de förslag som här redovisats sammanlagt medföra en besparing på statsbudgeten med ca 710 milj. kr. per år.

Bidrag till permanent skördeskadeskydd. Statens bidrag till skördeskadefonden är f. n. 30 milj. kr. per år. Fonden, som f. n. uppgår till drygt 400 milj. kr. tillförs, utöver statsbidraget, årligen minst 15 milj. kr. av skördeskadeavgifter från jordbruket samt f. n. ca 40 milj. kr. i räntor.

Med hänsyn till fondens storlek och de räntor som f. n. tillförs bör enligt jordbruksministerns mening statens bidrag till fonden för nästa budgetår kunna minskas med en tredjedel, dvs. 10 milj. kr. Även skördeskadeavgifterna anses i enlighet med gällande fördelningsprincip böra minskas med en tredjedel.

Utskottet har vid tidigare tillfällen, när förevarande anslag behandlats, starkt ifrågasatt om det är förenligt med skördeskadeskyddets försäkringsmässiga karaktär att låta finansieringen av detsamma fluktuera i takt med

tillfälliga förändringar i skadefallet olika år emellan. Med beaktande av det ansträngda statsfinansiella läget och med hänsyn till skördeskadefondens betydande storlek bör det dock enligt utskottets mening kunna godtas att medelstillförseln till fonden för nästa budgetår minskas något, förslagsvis med i propositionen angivna belopp. Det kan noteras att statens jordbruksnämnd i årets anslagsframställning redovisar samma uppfattning. Frågan får emellertid som sägs i propositionen slutligt avgöras i samband med behandlingen av budgetpropositionen 1981. Frågan om skördeskadestyddets framtida utformning och finansiering bereds f. n. inom jordbruksdepartementet.

I motion 81 upprepar motionärerna ett vid flera tidigare tillfällen framlagt förslag om att skördeskadefonden beroende på fondens storlek inte bör tillföras ytterligare statsbidragsmedel och att jordbrukets skördeskadavgift minskas i motsvarande mån. Mot bakgrund av vad nyss anförts avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Skogsbruk. I propositionen förutsöks att regeringen i budgetpropositionen 1981 bl. a. kommer att på skogsbrukets område ta upp frågan om att fr. o. m. nästa budgetår slopa bidragsgivningen för skogsodlingsåtgärder på nedlagd jordbruksmark. I fråga om byggande av skogsvägar kommer vidare att föreslås en omfördelning mellan gällande stödformer som innebär att bidragsramen fr. o. m. den 1 juli 1981 minskas med 5 milj. kr. samtidigt som ramen för statlig lånegaranti ökas med samma belopp.

Utskottet har ingen erinran mot vad i propositionen anförts.

Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m. För att analysera möjligheterna att begränsa statens utgifter när det gäller att bekämpa salmonella hos husdjur och i övrigt få en belysning av aktuella problem inom området tillsattes i december 1979 en arbetsgrupp. Arbetsgruppen har den 5 augusti 1980 överlämnat betänkandet (Ds Jo 1980: 5) Salmonella hos djur.

Arbetsgruppen konstaterar att det är möjligt att i större utsträckning än hittills anpassa bekämpningsåtgärderna till behovet i det enskilda fallet. En sådan anpassning bör enligt arbetsgruppen leda till minskade kostnader för statsverket och lättnader för djurägarna utan att risken för salmonellainfektioner hos människor för den skull behöver öka. Den ändring av tillämpningsreglerna som förslaget medför kan göras inom ramen för gällande lagstiftning. Arbetsgruppen har med utgångspunkt i kostnaderna för salmonellabekämpningen under budgetåret 1978/79 beräknat att dessa årligen bör kunna minska med ca 5 milj. kr.

Betänkandet är föremål för remissbehandling. Om denna inte motsäger arbetsgruppens bedömning bör enligt jordbruksministerns uppfattning nya tillämpningsregler kunna införas redan under innevarande budgetår.

Uttalandena under denna punkt i propositionen föranleder inte utskottet till någon erinran. Riksdagen får tillfälle att återkomma till frågan i samband med behandlingen av kommande budgetproposition.

Statsbidrag till miljövårdsinvesteringar. Medel för statliga bidrag till miljövårdsinvesteringar utgår f. n. över anslagen Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. och Stöd till avfallsbehandling m. m.

I fråga om statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk anser jordbruksministern mot bakgrund av det nuvarande budgetläget och det förhållandet att bidragets stimulans effekt har minskat samt att det under de kommande åren blir nödvändigt att prioritera statliga insatser när det gäller andra angelägna miljövårdsfrågor att bidragsgivningen i dess nuvarande form bör upphöra. Han föreslår därför att generella statsbidrag inte skall utgå efter budgetåret 1980/81 för byggande av avloppsreningsverk. Ett särskilt stimulansbidrag skall dock kunna utgå även i fortsättningen när det gäller utprovning av ny teknik inom avloppsreningsområdet. Vissa bidrag bör också efter särskild prövning kunna utgå för avloppsanläggningar inom områden där särskilda vattenskyddsåtgärder erfordras, dvs. närmast inom sådana områden där förhöjda statsbidrag f. n. kan utgå.

När det gäller stödet till avfallsbehandling innebär nuvarande regler att anläggningar för behandling av hushållsavfall med redan etablerad teknik i allmänhet inte kan prioriteras vid bidragsgivningen. Enligt jordbruksministerns mening bör nu även den formella möjligheten att erhålla bidrag för sådana anläggningar upphöra. Bidrag till anläggningar för behandling av hushållsavfall kommer därvid endast att kunna utgå för utprovning av nya tekniska lösningar.

Vad i propositionen anförts innebär att båda de anslag som här behandlas i fortsättningen skall användas i första hand för stöd till anläggningar där ny teknik provas ut. Jordbruksministern förordar därför att dessa anslag slås samman till ett nytt anslag för stöd till utprovning av ny teknik inom miljövårdsområdet m. m.

Avsikten är att den förordade inriktningen av det fortsatta statliga stödet till miljövårdsinvesteringar skall gälla fr. o. m. budgetåret 1981/82. Till den närmare inriktningen av användningen av det nya anslaget avser jordbruksministern att återkomma i 1981 års budgetproposition, varvid också den slutliga resursavvägningen för anslagen inom miljövårdsområdet kommer att ske. Det bedöms dock möjligt att uppnå en besparingseffekt på totalt ca 50 milj. kr. genom den omläggning av bidragsgivningen till miljövårdsinvesteringar som här har förordats.

I motion 81 erinras om att frågan om fortsatta statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk behandlades bl. a. av riksdagen år 1979. Riksdagen beslöt då att bidraget skulle vara kvar ytterligare ett antal år (FiU 1978/79: 35). Kommunerna har därför i sin planering utgått från att riksdagsbeslutet gäller och att bidraget därmed skulle finnas kvar. Motionärerna framhåller att bidraget till de kommunala avloppsreningsverken har haft stor betydelse för vattenvården. Takten i utbyggnaden av de kommunala reningsverken har tack vare bidraget varit hög. Enligt motionärernas mening bör riksdagens beslut från 1979 fortsätta att gälla. Motionärerna

motsätter sig således att det generella statsbidraget för byggnade av avloppsreningsverk tas bort, i all synnerhet som detta bl. a. skulle medföra stora ekonomiska konsekvenser för de kommuner som byggt ut reningsverk och därvid räknat med att få ut gällande statsbidrag. I motion 81 yrkas därför avslag på regeringens förslag till allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövårdsinvesteringar. Även i motion 106 yrkas avslag på propositionen i nu förevarande del.

Utskottet delar för sin del den i propositionen redovisade uppfattningen att bl. a. behovet att minska det betydande budgetunderskottet gör det nödvändigt att frågan om formerna för fortsatta statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk redan nu på nytt prövas, även om riksdagen föregående år fattade beslut i annan riktning. Utskottet har vid sin prövning också funnit sig i allt väsentligt kunna ansluta sig till de synpunkter som jordbruksministern anfört till stöd för sitt förslag om nya riktlinjer för den statliga stödgivningen på nu ifrågavarande område.

I likhet med jordbruksministern är utskottet självfallet medvetet om de problem en avveckling av den nuvarande bidragsgivningen kan medföra för vissa kommuner. Som framhålls i propositionen innebär dock skatteutjämningsystemet ett finansieringsstöd till kommunerna också när det gäller reningsanläggningar. Vid prövningen av extra skatteutjämningsbidrag bör, som jordbruksministern anför, de ändrade bidragsreglerna för reningsanläggningar kunna beaktas de närmaste åren för de mest utsatta kommunerna. I vissa fall kan möjligheter också finnas att finansiera utbyggnad av reningsverk med arbetsmarknadsmedel. Utskottet utgår från att man från regeringens och berörda myndigheters sida tar till vara alla möjligheter att göra övergången till ny finansieringsform så smidig som möjligt.

Med hänvisning till vad här anförts förordar utskottet att riksdagen godkänner regeringens förslag till allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövårdsinvesteringar. Avslagsyrkandena i motionerna 81 och 106 avstyrks alltså.

Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m. Förevarande anslag används för att bestrida kostnaderna för kursverksamhet m. m. i syfte att främja rationaliseringen inom jordbruket och trädgårdsnäringen samt den yttre rationaliseringen inom skogsbruket.

Riksdagen har för innevarande budgetår anvisat ett förslagsanslag av 4 733 000 kr. för nämnda ändamål. I sin anslagsframställning för nästa budgetår har lantbruksstyrelsen beräknat anslagsbehovet till 5 197 000 kr.

I motion 81 yrkas att riksdagen beslutar att förevarande anslag fr. o. m. budgetåret 1981/82 skall bestridas av medel som anvisas inom den ram av införselavgiftsmedel som tillerkänns jordbruket. Enligt motionärernas mening är ifrågavarande verksamhet ett viktigt inslag i en aktiv jordbrukspolitik. Genom kursverksamheten förbättras den enskilde jordbrukarens möjlighet att bedriva ett effektivt jordbruk. Detta bör höja effektiviteten och

därmed inkomsterna för den enskilde brukaren. Motionärerna anser därför att det är rimligt att kostnaderna för verksamheten bestrids av jordbrukarna kollektivt.

Utskottet vill erinra om att motionsyrkanden av motsvarande innebörd tidigare på förslag av utskottet avvisats av riksdagen. Från utskottets sida har därvid bl. a. framhållits (JoU 1978/79: 20) att en övergång till finansiering av rådgivnings- och kursverksamheten med införselavgiftsmedel i stället för med budgetmedel i och för sig inte medför någon nettobesparing för statsverket, då det i båda fallen rör sig om ianspråktagande av statliga medel.

Enligt utskottets mening har några nya omständigheter, som skulle tala för en ändrad finansieringsform, inte förebragts. Utskottet, som också vill erinra om att frågan om anslagsanvisning för nu berörda verksamhet under nästa budgetår kommer att slutligt prövas i samband med den sedvanliga budgetbehandlingen, avstyrker därför motion 81, såvitt nu är i fråga (yrkande 3).

Avgifter för tillståndsprövning och kontroll av miljöfarlig verksamhet. Enligt motion 81 är samhällets kostnader för den tillståndsgivning för miljöfarlig verksamhet som miljöskyddslagen (1969: 387) föreskriver betydande. Dessa kostnader bör i fortsättningen bäras av dem som söker tillstånd för sådan verksamhet. Motionärerna erinrar om att miljöskyddslagen också föreskriver att verksamheten skall kontrolleras på i koncessionsbeslutet föreskrivet sätt. Även kostnaderna för denna kontroll bör enligt motionen fullt ut bäras av aktuella företag. Motionen utmynnar i denna del i en hemställan att regeringen ger berörda myndigheter i uppdrag att utarbeta förslag till de bestämmelser som erfordras för att här förordade avgifter skall kunna tas ut.

Utskottet får erinra om att riksdagen tidigare detta år på utskottets hemställan lämnat ett motsvarande motionsyrkande utan vidare åtgärd. Utskottet (JoU 1979/80: 25) fäste vid nämnda tillfälle uppmärksamheten på att 1971 års miljökostnadsutredning i sitt slutbetänkande Miljökostnader (SOU 1978: 43) framlagt förslag angående en s. k. prövnings- och tillsynsavgift. Utredningen föreslog att principbeslut skulle fattas om att införa avgift på prövnings- och tillsynsverksamhet enligt miljöskyddslagen, lagen om hälso- och miljöfarliga varor samt 3 § lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten och att naturvårdsverket i samarbete med övriga berörda myndigheter skulle ges i uppdrag att utarbeta förslag till avgiftssystem.

Det redovisades i nyssnämnda sammanhang att regeringen under sommaren 1979 uppdragit åt statens naturvårdsverk att i samråd med riksrevisionsverket närmare utreda ett system för avgiftsfinansieringen av det slag utredningen avsett. Syftet med den då ifrågavarande motionen var härigenom tillgodosett.

Sedan frågan sist behandlades har naturvårdsverket redovisat vissa förslag i ämnet, som f. n. är föremål för remissbehandling. Remisstiden går ut den 1 december 1980.

Mot bakgrund av vad nu anförts finner utskottet inte skäl förorda någon särskild riksdagens åtgärd med anledning av motion 81 i förevarande del. Motionsyrkandet avstyrks således.

Hemställan. Med hänvisning till vad i det föregående anförts hemställer utskottet

1. beträffande *markförvärv för jordbrukets rationalisering* att riksdagen avslår motion 1980/81: 106 yrkande 2,
2. beträffande *prisreglerande åtgärder på jordbrukets område*
 - a) att riksdagen avslår motion 1980/81: 81 yrkande 1,
 - b) att riksdagen avslår motion 1980/81: 106 yrkande 1 a.
3. beträffande *bidrag till permanent skördeskadskydd* att riksdagen avslår motion 1980/81: 81 yrkande 4.
4. beträffande *statsbidrag till miljövärdsinvesteringar* att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1980/81: 81 yrkande 2 och 1980/81: 106 yrkande 1 b godkänner de allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövärdsinvesteringar som redovisats i propositionen.
5. beträffande *kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.* att riksdagen avslår motion 1980/81: 81 yrkande 3,
6. beträffande *avgifter för tillståndsgivning och kontroll av miljöfarlig verksamhet* att riksdagen lämnar motion 1980/81: 81 yrkande 6 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 25 november 1980

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Arne Andersson i Ljung (m), Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s), Sven Lindberg (s), Filip Johansson (c), Sven Eric Lorentzon (m), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s), Jens Eriksson (m), Stig Alftin (s), Wivi-Anne Radesjö (s) och Ingvar Eriksson (m).

Reservationer

Svante Lundkvist, Grethe Lundblad, Sven Lindberg, Håkan Strömberg, Stig Alftin och Wivi-Anne Radesjö (alla s) har avgett följande sex reservationer till betänkanDET.

1. Markförvärv för jordbrukets rationalisering (mom. 1)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del inte någon anledning att nu kommentera jordbruksministrarnas uttalanden under förevarande punkt. Enligt utskottets mening bör prövningen av jordfondens anslagsbehov för nästa budgetår lämpligen anstå till den kommande budgetregleringen, då mera fullständigt underlag bör finnas för riksdagens beslut. Bl. a. mot bakgrund härav finner utskottet inte anledning att förorda något sådant uttalande från riksdagens sida som föreslagits i motion 106 i förevarande del.

När det gäller anslagen Bidrag till skogsvård m. m., Stöd till byggande av skogsvägar samt Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar m. m. avser regeringen att återkomma med mera detaljerade förslag i anslutning till budgetpropositionen 1981. Utskottet tar därför inte heller här ställning till de förslag regeringen nu framlägger i fråga om dessa anslag. Utskottet kommer att redovisa sina ställningstaganden då regeringen i 1981 års budgetproposition lägger fram mera precisa och detaljerade förslag också i fråga om dessa anslag.

dels att de delar av utskottets yttrande som på s. 6 återfinns under rubrikerna Skogsbruk och Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar m. m. bort utgå ur yttrandet.

2. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (mom. 2)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "per år" bort ha följande lydelse:

När det gäller nedtrappningen av livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. den 1 januari 1981 och med ytterligare 300 milj. kr. den 1 januari 1982 tar utskottet i detta sammanhang endast ställning till den del av förslaget som avser innevarande budgetår, dvs. nedtrappningen med 250 milj. kr. den 1 januari 1981. Den del av förslaget som rör nedtrappningen med 300 milj. kr. från den 1 januari 1982 berör budgetåret 1981/82. Ställningstagandet i detta avseende bör därför anstå till behandlingen av 1981/82 års budget. För detta talar dessutom, såsom också framhålls i motion 81, att nu gällande jordbruksreglering löper ut den 30 juni 1981. Nedtrappningen per den 1 januari 1982 berör därför en ny regleringsperiod för jordbruket. Överläggningarna om ett nytt jordbruksavtal mellan konsumentdelegationen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation kommer att avslutas under våren. Det finns därför skäl att avvakta resultatet av dessa överläggningar innan ställning tas till frågan om livsmedelssubventionernas storlek efter den 1 januari 1982.

I fråga om finansieringen av prisutjämningen (råvarukostnadsutjämningen) blir det som anges i propositionen tillfälle att återkomma i denna fråga när den kommitté, som f. n. utreder industrins råvarukostnadsutjämning, avgett sitt betänkande och detta remissbehandlats. Utskottet finner därför inte skäl för riksdagen att nu ta ställning till hithörande frågor.

Som nyss redovisats anmäler regeringen sin avsikt att minska livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. den 1 januari 1981. Vid samma tidpunkt skall jordbruket kompenseras för bl. a. höjda produktionsmedelspriser. Tillgängliga beräkningar visar att denna kompensation kommer att uppgå till nära 1 miljard kronor den 1 januari 1981. Därigenom kommer matpriserna att höjas avsevärt. Att i detta läge belasta konsumentpriserna med ytterligare 250 milj. kr. anser utskottet inte rimligt. Utskottet avvisar bestämt den av regeringen redovisade avsikten att nu minska livsmedelssubventionerna med 250 milj. kr. Om regeringen genomför detta skulle prishöjningarna på de reglerade jordbruksprodukterna inkl. moms och ökade handelsmarginaler den 1 januari 1981 komma att uppgå till 1,3–1,4 miljarder kronor. Konsumentprishöjningarna på de enskilda produkterna skulle bli avsevärda. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att det framför allt är barnfamiljer, pensionärer och låginkomsttagare som drabbas hårt när matpriserna stiger. I nuvarande läge synes det inte möjligt att lägga på konsumenterna prishöjningar i den aktuella storleksordningen.

Genom beslut av regeringen har prisstoppet på bl. a. ost, kött och fläsk upphävts. Därmed bortfaller, som regeringen redovisar i propositionen, behovet av ersättning för prisstoppets verkningar till följd av världsmarknadsprisernas utveckling på vissa kött- och mejerivaror. Regeringen räknar med att man på detta sätt kan spara 120 milj. kr. per år.

Mot bakgrund av regeringens beslut att slopa prisstoppet på vissa varor bortfaller självfallet ersättningsbehovet för prisstoppets verkningar. Regeringens förslag att ta bort prisstoppersättningen föranleder därför ingen erinran från utskottets sida.

Vad utskottet här anfört innebär bl. a. att utskottet förordar att riksdagen med bifall till motion 81 yrkande 1 och med anledning av motion 106 yrkande 1 a som sin mening ger regeringen till känna att livsmedelssubventionerna inte bör minskas med 250 milj. kr. den 1 januari 1981.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande prisreglerande åtgärder på jordbrukets område*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 81 yrkande 1 och med anledning av motion 1980/81: 106 yrkande 1 a som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Bidrag till permanent skörde-skadeskydd (mom. 3)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Utskottet

har'' och på s. 6 slutar med ''utskottet motionsyrkandet'' bort ha följande lydelse:

Utskottet finner i nuvarande ansträngda budgetläge att det är ytterst angeläget att budgeten inte belastas med utgifter som inte är absolut nödvändiga. Som i det föregående anförts uppgår behållningen på skördeskadefonden f. n. till omkring 400 milj. kr. Regeringens aviserade förslag framstår mot bl. a. denna bakgrund som alltför begränsat. I motion 81 upprepas ett från socialdemokratiskt håll vid flera tillfällen framlagt förslag om att beroende på fondens storlek inte tillföra densamma ytterligare statsbidragsmedel. Utskottet anser att motionärernas bedömning är riktig. I likhet med motionärerna anser således utskottet att skördeskadefonden för budgetåret 1981/82 inte bör tillföras ytterligare budgetmedel. I enlighet med gällande fördelningsprincip bör därmed också jordbrukets skördeska- deavgift minskas med motsvarande belopp.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *bidrag till permanent skördeskadeskydd*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81:81 yrkande 4
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Statsbidrag till miljövårdsinvesteringar (mom. 4)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med ''Utskottet delar'' och slutar med ''avstyrks alltså'' bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att bidraget till de kommunala avloppsrenings- verken har haft stor betydelse för vattenvården. Takten i utbyggnaden av de kommunala reningsverken har tack vare bidraget varit högt.

Enligt utskottets mening bör riksdagens beslut från år 1979 äga fortsatt giltighet. Utskottet motsätter sig således att det generella statsbidraget för byggande av avloppsreningsverk tas bort. Som sägs bl. a. i motion 81 skulle ett borttagande medföra svåra ekonomiska konsekvenser för många kommuner.

Regeringen avser att i anslutning till budgetpropositionen 1981 åter- komma till den närmare utformningen av statsbidragen till reningsverk och avfallsbehandling. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att stimulera teknisk förnyelse och finna nya lösningar på såväl avlopps- reningsverkens konstruktion som formerna för avfallsbehandlingen. Det kan därför finnas skäl att överväga om särskilt generösa bidrag skall utgå i samband med teknisk förnyelse. Utskottet anser att riksdagen bör ta ställning till detta när regeringen preciserat sina förslag i samband med 1981 års budgetproposition.

Utskottet är därför inte berett att nu förorda ett godkännande av de allmänna riktlinjer för det fortsatta statliga stödet till miljövårdsinveste-

ringar som regeringen redovisat i propositionen. Avslagsyrkandena i motionerna 81 och 106 tillstyrks alltså.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *statsbidrag till miljöårdsinvesteringar*
att riksdagen med bifall till motionerna 1980/81: 81 yrkande 2 och 1980/81: 106 yrkande 1 b avslår propositionen i förevarande del.

5. Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m. (mom. 5)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "fråga (yrkande 3)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att ifrågavarande kursverksamhet är ett viktigt inslag i en aktiv jordbrukspolitik. Genom kursverksamheten förbättras den enskilde jordbrukarens möjlighet att bedriva ett rationellt jordbruk. Detta bör höja effektiviteten och därmed inkomsterna för den enskilde brukaren. Det är därför rimligt att kostnaderna för verksamheten bestrids av jordbrukarna kollektivt. Medel bör avsättas för ändamålet i samband med jordbruksöverläggningarna inom den ram av införselavgiftsmedel som tillerkänns jordbruket. Lantbruksstyrelsen bör dock likasom hittills vara huvudman för verksamheten.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet delar den i motion 81 uttryckta uppfattningen att budgetmedel inte bör anvisas för denna kursverksamhet för nästa budgetår. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.*
att riksdagen med anledning av motion 1980/81: 81 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Avgifter för tillståndsprövning och kontroll av miljöfarlig verksamhet (mom. 6)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet får" och på s. 10 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser för sin del att starka skäl talar för ett införande av ett avgiftssystem i enlighet med motionärernas förslag. Utskottet ansluter sig alltså till förslaget att regeringen ger berörda myndigheter i uppdrag att utarbeta förslag till de bestämmelser som erfordras för att här förordade avgifter skall kunna tas ut. Bestämmelserna bör utfärdas av regeringen.

Avgifterna bör sättas så, att de täcker samtliga till tillståndsgivningen och kontrollverksamheten hörande kostnader. Miljökostnadsutredningen har i sitt slutbetänkande – Miljökostnader (SOU 1978: 43) – beräknat att intäkterna från här nämnd verksamhet år 1977 skulle ha uppgått till ca 100 milj. kr. Detta belopp kan år 1981 uppräknas med 25 milj. kr. till 125 milj. kr. vilken summa bör tillföras statskassan för år 1981.

Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande avgifter för tillståndsprövning och kontroll av miljöfarlig verksamhet*

att riksdagen med anledning av motion 1980/81:81 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

